

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies duodecimus, decimus tertius et decimus quartus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1868

De S. Domnina Martyre Anazarbi In Cilicia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71232)

A 1 *Maximus et cum eo duo Gordiani anno 235 imperarunt, quibus omnibus interemptis successerunt Balbinus et Pupienus cum tertio Gordiano, qui solus a 11 Aprilis anni 238 imperavit, quibus si adjungantur duo Phillipi, censendus est S. Mo- nas vicisse in episcopatu cum 17 imperatoribus sive augustis aut cæsaribus.*

m Scilicet post coeptam in Christianos persecu- tionem. De annis et persecutione egimus Februarii § 1 ad Acta S. Agathæ pag. 595.

n Recentiori manu erat adscripta hæc formula in Acta Sanctorum sæpius occurrens: Regnante Domino nostro Jesu Christo, cui est honor et glo- ria in secula seculorum. Amen.

DE S. DOMNINA MARTYRE

ANAZARBI IN CILICIA.

Ex Menologiis Græcis.

C. B.

SUB
DIOCLETIANO.

B
Sanctæ ab
homonymis
distinctio,

Cognomines S. Domninæ sanctæ numero plu- res, vel ob fsum pro Christi nomine san- guinem, vel ob insignem vitæ sanctimoniam ecclesiæ tum Occidentalis, tum Orientalis inscriptæ Fastis, secum multebrem decorarunt: in his fuere S. Domnina, quæ una cum sanctis aliquot virginibus Interamnæ in Italia martyrii palmam adeptæ, ad diem XIV Aprilis sacris Fastis inscripta et in Opus nostrum illata est. Altera, ad diem I Martii nostro itidem Operi inserta, etsi quidem martyris coronata haud fuerit, vitæ certe sanctimo- nia Syriam illustravit. Tertia Antiochiæ pro fide oc- cubuit, coliturque x Julii. Quarta S. Domnina una cum SS. Bernice et Prodoce in Syria martyrium passa est, de qua consule Opus nostrum ad diem IV Octobris. Quinta vero, die XXIII Augusti culta; at- que hæc quidem pariter in Cilicia, sub eodem præ- fecto Lysia, ac tisdem fere suppliciis, quibus S. Do- mnina, qua de hic nobis sermo est, torta fuisse per- hibetur: cum tamen illa Ægis una cum aliis inter tormenta animam exhalavit, corpusque ejus fuerit in mare projectum; nostra autem obierit in carcere Anazarbi, ut paulo post dicitur, et quidem absque ullo, ut apparet, comite martyrium subierit, altera ab altera secernenda est. Donna vero, in Marty- rologio S. Hieronymi nomine insignito, apud Da- cherium ad diem XIX Octobris memorata, Puteolis annuntiatur.

C
ejusdem tam
in Fastis
Latinis.

2 Porro S. Dominam, de qua hic, e Græcorum Menologiis acceptam, primus, quem secuti deinceps sunt qui Romanum Martyrologium Gregorii XII jussu emendarunt, Latinis Fastis Galesinius intulit his verbis: In Lysia sanctæ Domninæ martyris: quæ a lictoribus Græcis capta, præfecti judicio sistitur: apud quem Jesu Christi nomen summa animi et vocis libertate confessa, crudelissime cæ- datur: post in carcerem detrusa, iterum quæstio- ne; deinde forcibus membrorum artus ei luxan- tur, pedes subulis candentibus aduruntur. Quibus affecta cruciamentis, rursus in carcerem inclusa, cum oraret et gratias Deo ageret, pro quo mar- tyrium subierat, spiritum reddidit. Galesinium ita contrahit simul et corrigit (quamquam infelici- ter) Martyrologium Romanum: In Lycia (male enim apud Galesinium legitur Lysia) S. Domninæ martyris sub Diocletiano imperatore.

3 Quæ Galesinius scripsit, a Menologio Basilia- no haud multum abluunt: id vero, prout ab Han- nibale Albano, S. R. E. Cardinale, Latine versum est, ad XII Octobris diem ita habet: Domnina Chri- sti martyr, Diocletiano imperatore, in urbe Ana- zarbo nota, quod Christiana esset, a lictoribus Græcis (παρὰ δεικίων ἑλλήνων, id est, more scripto- ribus ecclesiasticis usitato, a lictoribus gentilibus) comprehensa, sistitur Lysia: ducis tribunali. Cumque Domini Jesu Christi nomen libere coram omnibus profiteretur, illum affirmans verum Deum esse, universique Conditorum; falsos au- tem Græcorum (imo potius gentilium) deos, la- pides esse ostendens et ligna et putrem materiam, crudelissime cæditur, pedesque illius candentibus subulis aduruntur: deinde in carcerem conjici- tur. Sed iterum quæstioni subjecta, scipionibus acerrime verberatur: adhæc singuli membrorum artus forcibus illi luxantur, rursusque in custo- diam includitur: in quo, cum oraret et gratias Deo ageret, pro quo etiam martyrium subibat, beatum spiritum reddidit; reliquiæ vero ejus hon- rifice sepulcro illata sunt.

quam Græcis
mentio.

E

4 Lique inde S. Dominam, non in Lysia, ut Galesinius scribit, sed sub Lysia præfecto certasse pro fide; sed neque in Lycia, uti Martyrologium Romanum habet, passa est, de qua nihil Menolo- gium Basilianum dicit: suspicor itaque Martyro- logii Romani emendatoribus, S. Dominam in Ly- cia martyrium subisse scribentibus, vitiosum ali- quod Menologii Græci præluxisse exemplar; idque eo propensius credo, quod similis in Acta SS. Clau- dii, Asterii, etc. error irrepserit, in quibus Lysias, ut recte Ruinartius monuit, Lyciæ præfectus dici- tur, qui Ciliciæ præerat, uti ex Ægea civitate ibi- dem memorata patescit. Neque vero hi soli sunt, qui, eodem Lysia Ciliciæ præfecto, ea in provincia martyrium passi fuerint; sed ejus ibi quoque sævi- tiam expertus est Marinus senex, Anazarbo et ipse oriundus; experti SS. Cosmas et Damianus, experti SS. Zenobius et Zenobia; ut vel hinc satis evadat probabile, non alibi, quam in Cilicia S. Dominam palmam retulisse martyrii. Ceterum Anazarbum, quæ Ciliciæ civitas est, S. Domninæ secundum Me- nologium Basilianum patriam, spectatricem quoque fuisse ejusdem pro fide certaminis, disertè habent

martyrii
palæstra.

F

Menæa

AUCTORE
J. B.*Menæa Magna Græcorum, consonante his Maximo Margunio, Cytherorum episcopo.*

Anazarbus,

5 Præmittunt ea de more S. Dominæ elogio binos hosce versiculos :

Μέλη Δομνίνα καίπερ ἐξαρθρουμένη
Οὐκ ἦν ἀληθῆ πίστιν ἐξαρουμένη.

Id est :

Dominæ quamvis tortor luxaverit artus ;
Non tamen hæc veram est inficiata fidem.

Tum ita prosequantur : Ἄσκη ἡγωνίσαστο ἐπὶ Διοκλετιανοῦ τοῦ Βασιλέως, καὶ παραστάσα Λυσία τῷ ἡγεμόνι, ἐν τῇ Ἀναζαρβαίων πόλει, τύπτεται ἐν πρώτοις βουνεύροις ὤμοις. Καὶ σιδήροις πυρωθεῖσι τοὺς πόδας καταφλέγεται. Εἰθ' οὕτως θλάται ῥάβδοις, καὶ ἐξαρθροῦται τὰς ἀρμυρίας, καὶ τῇ εἰρκτῇ ἀπορήψεσσα, τὴν ψυχὴν τῷ Θεῷ παρατίθησιν. Hæc, Diocletiano imperante, certavit, ac coram Lysia præfecto adducta, in Anazarbenorum civitate, crudis primum nervis bubulis cœditur, et candente ferro pedes adurit. Tum virgis atteritur, membrorum contorsione torquetur, atque in carcerem retrusa spiritum Deo reddidit. Hæc de S. Dominæ martyrio Menæa. Addit Menologium Basilianum, honorifice sepultam ; sed nihil affert, unde sepulturæ locum dignoscas, etsi Anazarbi aut in hujus vicinia id factum esse conjicere liceat. Menæa titulo, ejus elogio præfixo, eam καλλινίκου, id est, egregiæ victricis appellatione condecorant ; quod argumento est, celebrem illam apud Græcos fuisse, minimeque mirandum, si ab his ad Moscovitas cultus ejus fuerit quoque diffusus, prout Menologium

B

Slavo-Russicum, a domino Joanne Gabriële Barone de Sparwenfeld Latine redditum, indicat, quod ad diem XII Octobris de illa simul et S. Anastasia sic habet : Item SS. martyrum Dominæ et virginis Anastasiæ, quarum illa passa sub Diocletiano, hæc autem sub Decio.

D

6 Quin vero sub Diocletiano martyrium passa fuerit, conspirantibus in id documentis tum Græcis, tum Latinis, nullatenus dubitandum apparet. Baronius in Annalibus ad annum 305, num. 17 paucis S. Dominæ ad hunc modum meminit : In Lycia autem (rectius dixisset, in Cilicia) celebre fuit martyrium Dominæ, insignis feminae. Sed, quandoquidem nihil uspiam, unde, quo ejus imperii anno id factum sit, determinari solide queat, occurrit, malui id universim Diocletiani imperio, quam huic aut isti singillatim anno temere illigare. Lysias, sub quod passa S. Dominæ fuit, confestim, ex quo ad imperium Diocletianus evectus est, uti SS. Zenobii et Zenobiæ Acta testantur, in Ciliciam missus diu quidem illic persequi Christianos potuit, ac reipsa diu est persecutus, uti ad annum 285, num. 14 Baronius censet ; verum nil affert, quod usque ad annum 305 præfecturam continuasse Lysiam, fateri nos cogat ; præsertim vero, cum et alii in eadem Cilicia, eodemque Diocletiano imperante, sed sub aliis præfectis martyrii palmam fuerint consecuti ; eorum numero sunt SS. Tarachus, Probus et Andronicus, qui sub Numeriano Maximo, et S. Bonifacius, qui sub Stimplicio, Ciliciæ præfectis, ac illi quidem, uti verosimiliter est, sub seculi IV principium, hic vero sub seculi III finem, martyrio vitæ curriculum terminarunt.

sed annus incertus.

E

DE S. HEDISTIO SEU EDISTIO MART.

RAVENNÆ IN ITALIA.

E Martyrologiis.

C. B.

SECVLI IV, UT
CREDITUR,
INITIO.

C

Edistus, non
Romæ,

Omnia et singula, quæ apud Florentinum exstant, Hieronymiana apographa majora seu non contracta unanimi consensu Edistium seu Hedistium aut etiam (varie enim a variis exaratur id nomen) Edistum seu Hedestum hodie celebrant ; verum sancto huic Martyri eandem palæstram non omnia attribuunt ; Epternacense enim Romæ, Corbeiense vero et Lucense Ravennæ eum signant hunc in modum : In Ravenna via Laurentina natalis S. Edisti. At vero, duobusne hisce postremis Hieronymianis apographis, an contra Epternacensi hic standum ? Posteriori huic Hieronymiano apographo Rabanus, et, si Florentinus in suis in illud Notis recte ait, Nothkerus suffragatur ; verum quis sit Nothkerus, in quo Florentinus hodie Edistium Romæ initio laterculi, ut ait, signari invenerit, haud satis perspicio. Certe Nothkerus, qui penes nos exstat, hodie Edistium non Romæ, sed apud Ravennam diserte initio laterculi annuntiat, etsi interim tertio hujus loco Romæ Bedisti martyris natalem, prima nominis Hedistisyllaba per

errorem, de quo jam supra in Prætermisiss, mutata, consignet ; quod autem ad Rabanum spectat, is quidem vere Sanctum nostrum Romæ adscribit ; verum id e codice Hieronymiano, qui Epternacensi, quam maxime hodie turbato ac confuso, exstiterit similis, verosimillime dumtaxat acceperit, idemque de Hieronymianis aliquot apud Sollerium et Marteneum apographis contractis, in quibus Edistus Romæ pariter attribuitur, est dicendum.

F

2 Utut sit, certe et his et Rabano auctoritate et fide Ado juxta ac Usuardus præcellunt ; hi autem, imo et ipse, qui illis etiam est antiquior, Martyrologii Romani parvi auctor S. Edistium Ravennæ hodie consignat, idemque etiam facit Wandelbertus utpote in Martyrologio suo metrico sic canens :

sed, quemadmodum ratione, que in contrarium

Idus tum quartas meritis Edistius auget,
Urbs Ravenna suo celebri quo Martyre gaudet.

Jam vero, cum hæc sic habeant, Ravennatem martyrem exstitisse Edistium, extra controversiam positum videri, haud immerito hodie et Sollerius in suis

in